

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 23 mars 1895, kl. 12 midd.

Betänkande, i anledning af väckta motioner rörande ändringar i tullstadgan.

(1:a A.).

Till bevillningsutskottet hafva hänvisats två inom kamrarne väckta motioner rörande ändringar i de delar af gällande tullstadga, hvilka behandla rätten att å nederlag upplägga inkommande tullpligtiga varor, nemligen:

motionen n:o 17 inom Första Kammaren, af herr *K. Bohnstedt*, om afskaffande af rättigheten att å nederlag upplägga spanmål; samt

motionen n:o 67 inom Andra Kammaren, af herr *B. V. Hedgren*, angående tiden för erläggande af nederlagsavgift samt befrielse från nämnda avgift, då godset till utrikes ort åter utföres.

Innan utskottet närmare redogör för berörda framställningar, torde utskottet böra återgifva innehållet i de delar af Kongl. Maj:ts nådiga tullstadga den 2 november 1877, i hvilka ändring åsyftas af motionärerna. Dessa delar äro §§ 76, 80 mom. 1 och 81 mom. 1 och lyda sålunda:

§ 76. Mom. 1. I stapelstad, hvarest tullkammare under tullförvaltares öfverinseende finnes inrättad, vare egare af från utrikes ort infördt, tullpliktigt gods berättigad att, emot särskild avgift till kronan, sådant gods, med här nedan stadgade undantag, efter verkställd undersökning, under eget och tullverkets lås upplägga, utan att för detsamma betala tull, innan det till inhemsk förbrukning uttages, äfvensom att godset till utrikes ort åter utföra. Sådan magasinering benämnes nederlag.

Mom. 2. För bränvin och sprit af säd eller potatis, genever deruti inbegripen, äfvensom för krut, dynamit, nitroglycerin och andra sprängämnen må nederlagsrätt ej åtnjutas.

§ 80. Mom. 1. För gods, som å nederlag uppläggas, skall nederlagsafgift betalas med en procent af det belopp, hvartill tullafgiften för godset uppgår; varder nederlagsgods till utrikes ort åter utfördt, skall likaledes nederlagsafgift erläggas med en procent af tullbeloppet.

§ 81. Mom. 1. Nederlagsafgift för inkommande gods skall, inom den i § 30 för betalning af tull stadgade tid, erläggas, vid påföljd att tullförvaltningen ofördröjligen efter förfallotidens utgång genom offentlig auktion försäljer så stor del af för egarens räkning å nederlag liggande gods, dock ej mindre än ett helt kolly, som erfordras till godtgörande af nämnda afgift, böter enligt § 21, om sådana skola utgå, samt stadgad tull för hvad som försäljes. För återutförsel må godset ej af egaren disponeras, innan nederlagsafgifterna blifvit behörigen erlagda.

Herr *Bohnstedt* anser det obestriddigt, att rättigheten att på nederlag upplägga spanmål och mjöl varit en kraftigt bidragande orsak till den öfverdrifna och för vårt lands jordbruk ruinerande spanmåls- och mjölimport samt dermed förenade spekulation, som under de senare åren egt rum. Denna till oinskränkt belopp medgifna nederlagsrätt måste, enligt motionärens förmenande, genom de fördelar, den bereder importören, i högst väsentlig mån befördra osunda spekulationer och derjemte, hvilket är det betänkligaste, göra köpmannen obenägen för det jemförelsevis besvärliga hopsamlandet af den svenska jordbrukarens salubjudna smärre spanmålspartier, hvilka i följd deraf endast kunna till vanpris försäljas. »Om — fortsätter motionären — redan med så låga tullsatser, som de intill den 5 januari innevarande år gällande, importören funnit med sin fördel förenligt att å nederlag hopa så stora spanmåls- och mjölpartier som de här ofvan angifna, skall naturligen frestelsen härtill blifva ännu större vid så väsentligt ökade tullsatser, som nu äro bestämda eller stå i utsigt. Importören har nemligen den förmånen att, när varan, hvilken ofta på kredit i utlandet uppköpes och som utan tullafgiftens erläggande under 5 års tid kan på nederlag få förblifva upplagd, en gång derifrån i större eller mindre partier uttages, åtnjuta tre månaders anstånd med tullafgiftens erläggande, hvadan, i samma mån tullafgiften är högre, räntevinsten ock blifver större. Försvunne nederlagsrätten för spanmål och mjöl, skulle säkerligen den blott af spekulation föranledda införseln deraf hejdas äfven af den anledning, att importören då blefve nödsakad att *kontant* erlägga tullafgiften, hvilket nog för mången vore med svårighet förenadt».

För beredande af en sundare spanmålsmarknad inom landet anser motionären det för ty vara en bjudande nödvändighet, att nederlagsrätten för spanmål, omalen och malen, ju förr desto hellre upphäfvos. En sådan åtgärd kan, erinrar motionären slutligen, icke anses såsom någon egentlig nyhet, då ju redan nu tullstadgans 76 § stadgar en inskränkning i nederlagsrätten; och föreslår motionären på grund af hvad han sålunda anfört,

att Riksdagen behagade till Kongl. Maj:t aflåta underdånig skrifvelse med begäran om sådan ändring af Kongl. Maj:ts nådiga tullstadga af den 2 november 1877, att rättigheten att på nederlag upplägga spanmål, omalen och malen, måtte upphävas.

Herr *Hedgrens* motion är af följande lydelse:

»Genom den vid föregående riksdag beslutade skrifvelsen till Kongl. Maj:t om utredning af frågan om frilager och frihamn inom Sverige hafva båda kamrarne visat sitt intresse för de lättnader, som utan uppoffring från statens sida kunna beredas Sveriges handelsnärning. Frågans utgång kan visserligen ännu ej förutses, men säkert är, att, om äfven tillstånd till båda dessa institutioners införande beviljas, det kommer att dröja flera år, innan handeln deraf kan draga nytta. Under tiden har den att emotse en försvårande konkurrens från Köpenhamns frihamn. I någon mån skulle en lättnad beredas vår handelsnärning, om nederlagsafgiften för åter till utrikes ort afsända varor, såsom Kongl. Maj:t i proposition till 1886 års Riksdag föreslagit, borttoges.

Den utgående nederlagsafgiften för åter till utrikes ort sända varor uppgår under femårsperioden 1889—1893 till i medeltal 1,379 kronor årligen; den inkommande afgiften till samma summa. Ett försvinnande belopp således för statskassan! För handeln är det å andra sidan ej fråga om att årligen göra en besparing af denna summa, utan om möjliggörande af affärer med främmande varor till utrikes ort, som till följd af dessa afgifter hittills ej kunnat ega rum.

I det jag påpekar, att den hjälp, som härigenom skulle beredas handeln, genast kan komma köpmännen i alla stapelstäder till godo och i öfrigt åberopar den utredning, som år 1886 egnades denna fråga, tillåter jag mig föreslå,

att Riksdagen ville besluta, att den nederlagsafgift, hvilken för gods, som å nederlag upplägges, betalas med en procent af det belopp, hvartill tullafgiften för godset uppgår, må uttagas först i sammanhang med tullafgiftens erläggande, äfvensom att den nederlagsafgift, som nu erlägges, då nederlagsgoods till utrikes ort åter utföres, må upphöra att utgå.»

Hvad först beträffar herr *Bohnstedts* motion, anser utskottet, i likhet med motionären, att nederlagsrätten för spanmål medför afsevärda olägenheter. Uppenbart är nemligen, att genom densamma spekulationen på motsedda tullförhöjningar eller prisstegringar å omalen och malen spanmål i hög grad gynnas, och att såmedelst icke blott det skydd, tullen afser att bereda jordbruket, motverkas, på samma gång enskilda affärsmäns sträfvanden att förskaffa sig fördel på det allmännas bekostnad underlättas, utan ock flerehanda osunda förhållanden inom affärslifvet framkallas, då spekulatioen möjliggöres för personer, hvilka sakna både kapital och affärs-erfarenhet. Att spekulatioen också i rikt mått tillgodogör sig den ifråga-varande rätten, bestyrkes noggsamt af erfarenheten. Exempelvis må anföras, att, enligt inhemtade upplysningar, före den senaste tullförhöjningen å spanmål under tiden från och med den 1 december 1894 till och med den 5 januari 1895 endast i Stockholm förtullades från nederlag af nedannämnda varuslag:

Omalet hvete.....	kilogram	4,839,776.
Omalen råg.....	„	2,165,108.
Hvetemjöl.....	„	263,699.

I hvilken omfattning för öfrigt nederlagsrätten för spanmål inom riket under de senare åren tagits i anspråk, framgår af efterföljande uppgifter:

Uppläggningarne å tullnederlagen i riket utgjorde:

	År 1892.	År 1893.	År 1894.
Af spanmål			
omalen			
Hvete kilogram	28,304,218	30,750,105	42,255,510
Råg „	14,781,812	25,863,568	23,710,642
malen:			
Hvetemjöl ... „	9,894,055	15,253,851	11,474,975
Rågmjöl. „	6,382,209	10,493,641	13,652,565

Med afseende å ofvanberörda förhållande i allmänhet och särskildt i betraktande af jordbrukets behof af effektivt skydd i dess nuvarande tryckta läge synes det utskottet önskvärdt, att nederlagsrätten för ifrågavarande varuslag blefve upphäfd. Erinras må ock, att en sådan inskränkning i rättigheten att å nederlag upplägga varor icke saknar motsvarighet i gällande lagstiftning. Då nederlagsrätten för bränvin och sprit upphäfdes, föranleddes nemligen denna åtgärd, såsom förhandlingarna vid 1859—60 års riksdag visa, af den omständighet, att »importörerne genom nederlagsrätten bereddes tillfälle att vid inträffad prisstegring å det inhemska fabrikatet åter nedtrycka priset genom att låta den på nederlag befintliga varan derifrån lossas och utgå i marknaden.» Såsom ett ytterligare skäl hade visserligen äfven framhållits, att, »då den inhemska producenten måste betala sin skatt förskottsvis, importören af utländskt bränvin deremot undginge att erlægga stadgade afgifter för den införda varan förr än han funne lämpligt att realisera densamma, hvarigenom jemväl ett nödigt skydd för den inhemska fabrikationen väsentligen motverkades»; men märkas bör, att förbudet mot utländskt bränvins uppläggande å nederlag bibehållits äfven sedan nederlagsrätt för inhemskt bränvin blifvit medgifven, och detta ehuru generaltullstyrelsen, med åberopande af det förändrade förhållande, som i sistberörda hänseende dåmera inträdt, vid afgifvande af förslaget till nu gällande tullstadga hemstälde, att berörda förbud måtte upphöra.

Vidkommande derefter herr *Hedgrens* motion, öfverensstämmer den deri ifrågasatta anordning, på sätt motionären äfven erinrat, med hvad Kongl. Maj:t i proposition till 1886 års Riksdag föreslagit; och anser sig utskottet med afseende derå böra erinra om de förhållanden, som egde sammanhang med Kongl. Maj:ts berörda förslag.

Nämnda förslag förekom i den kongl. proposition, som föranleddes af det af särskilda komiterade i augusti 1884 afgifna underdåniga betänkande med förslag till förordningar om kreditupplag och frilager samt deraf beroende ändringar i tullstadgan och handelsbalken, öfver hvilka förslag kommerskollegium och generaltullstyrelsen på grund af nådig befallning afgifvit underdånigt utlåtande. Komiterade, som vid förordande af kreditupplagsinstitutionen ansett sig böra föreslå, att, åtminstone till en början, kreditupplagsrätt medgäfves endast för sådana varor, om hvilkas utländska ursprung intet tvifvel kunde finnas, och att i följd deraf från sådan rätt uteslötes ej mindre alla manufakturvaror än äfven åtskilliga artiklar, såsom tobak, socker m. fl., hvilka visserligen i myckenhet infördes från utlandet, men äfven vore föremål för inhemska råvaruproduktion, hade i sammanhang härmed, då hand-

lande med dylika varor, som icke ansetts kunna få kreditupplagsrätt, således skulle i viss mån blifva sämre lottade än deras yrkesbröder, som drefve handel med kreditupplagsberättigadt gods, funnit sig böra, med hänsyn till sistberörda förhållande och för underlättande af den större handeln, hemställa, huruvida icke skäl vore dels att helt och hållet borttaga den med en procent af tullbeloppet utgående afgift, som enligt § 80 gällande tullstadga skall erläggas för nederlagsgoods, som till utrikes ort åter utföres, dels att icke uttaga den till samma belopp uppgående nederlagsafgift, som för inkommande gods enligt föreskrift i § 81 mom. 1 i samma stadga skall erläggas, förr än samtidigt med tullafgiften.

Embetsverken, hvilka äfven förordat kreditupplagsinstitutions införande i den svenska tullagstiftningen, hade derjemte ansett betänklighet icke böra möta mot bifall till komiténs hemställen rörande nederlagsafgifterna.

Kongl. Maj:t, som ansåg, att de med kreditupplaget åsyftade fördelar lämpligare kunde på annan väg vinnas, föreslog just för detta ändamål sådan ändring i gällande bestämmelser, att gods, som från nederlag reexporterades, skulle befrias från nederlagsafgiften. I detta ämne hade vid ärendets föredragning chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet anfört, bland annat, följande:

»Om önskvärdheten af den utgående nederlagsafgiftens afskaffande, på det att exporthandeln med utländska varor må kunna af nederlagsinstitutionen draga all den dermed afsedda nytta, hafva såväl komitén som de i ämnet hörda myndigheter varit ense. Enligt § 80 mom. 1 i tullstadgan af den 2 november 1877 skall för gods, som å nederlag uppläggas, nederlagsafgift betalas med en procent af det belopp, hvar till tullafgiften för godset uppgår, och skall, om nederlagsgoods varder till utrikes ort åter utfördt, likaledes nederlagsafgift erläggas med en procent af tullbeloppet. Den utgående nederlagsafgiften uppgick i årligt medeltal under åren 1881—1885 till 1,291 kronor 89 öre; den inkommande i enahanda medeltal till 181,795 kronor 60 öre. För genomförande af principen, att varor, som inkomma i landet endast för att åter utföras derutur, må gå fria från nederlagsafgift, är det, på sätt ock blifvit af komitén och embetsverken framhållet, nödigt, att, i sammanhang med den utgående nederlagsafgiftens afskaffande, föreskrift meddelas, att den inkommande nederlagsafgiften skall uttagas först vid varans förtullning, i följd hvaraf sådan afgift för reexporterad nederlagsgoods naturligtvis icke ifrågakomme. Tullverket skulle således genom sistnämnda förändring gå i mistning af ytter-

ligare ett inkomstbelopp af ungefär samma storlek som den utgående nederlagsafgiften.

Den sålunda föreslagna förändringen i afseende på nederlagsafgifterna, hvarigenom nederlagsinstitutionen skulle göras i afsevärdt högre grad användbar för exporthandeln med utländskt gods, utan att tullverket skulle tillskyndas mer än en jemförelsevis mycket obetydlig minskning i inkomst — knappt uppgående till 3,000 kronor om året — anser jag mig böra till Eders Kongl. Maj:ts godkännande förorda. Bortfaller det hinder för ett allmännare anlitande af nederlaget, som hittills legat i nämnda afgifter, torde det få anses gifvet, att genom ett rätt användande af nederlagsinstitutionen äfvensom af frilagersinrättningen, derest densamma varder här i landet införd, handeln i allmänhet och särskildt handeln på utlandet med importeradt gods skola komma i åtnjutande af väsentligen samma fördelar, som afsetts med kreditupplaget, utan den risk för statsverket, kreditupplaget medför.»

Utskottet för sin del kan icke obetingadt biträda den uppfattning, att nederlagsgods, som åter utföres, bör vara fritt från nederlagsafgift, utan anser, att man i detta hänseende bör skilja mellan den afgift, som utgöres vid inkommandet, och den, som påföres vid utgåendet. Då staten måste vidkännas kostnader för nederlagsinstitutionen, synes det ock vara billigt, att importören i hvarje fall, och således äfven om varan återutföres, utgör den ringa ersättning för nederlagsrättens begagnande, som innefattas i den inkommande nederlagsafgiften. Icke heller kan väl denna afgift i och för sig nämnvärdt hämma exporthandeln. Då utskottet sålunda anser, att äfven för gods, som från nederlag reexporteras, inkommande nederlagsafgift fortfarande bör utgå, följer deraf naturligtvis, att utskottet icke kan förorda anstånd med erläggande af sådan afgift, då en dylik ändring, i den form motionären föreslagit, nödvändigt skulle medföra befrielse från afgiften för nederlagsgods, som återutföres, och förslaget i denna del för öfrigt icke har annat syfte än just detta.

Syftet med motionärens förslag, i hvad det afser den utgående nederlagsafgiften, kan utskottet deremot icke annat än gilla. Utskottet anser nemligen den inkommande nederlagsafgiften innefatta tillräcklig godtgörelse för nederlagsrättens begagnande och kan för ty icke finna någon fullt giltig grund för uttagande af ny nederlagsafgift, då varan i stället för att förtullas åter utföres.

I öfverensstämmelse med hvad sålunda anförts, hemställer utskottet:

1:o) att Riksdagen i anledning af herrar Bohnstedts och Hedgrens förevarande motioner måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t dels

a) anhålla, att spanmål, omalen och malen, måtte från nederlagsrätt uteslutas; dels ock

b) förklara sig medgifva, att den särskilda nederlagsafgift, som jemlikt § 80 mom. 1 i gällande tullstadga skall erläggas med en procent af tullbeloppet, då nederlagsgods till utrikes ort åter utföres, må upphöra att utgå; samt

2:o) att herr Hedgrens motion, i hvad densamma afser inkommande nederlagsafgiften, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 18 mars 1895.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

af herrar *Cavalli*, *Rudebeck*, grefve *Klingspor* och *Nisser* mot vissa delar af motiveringen;

samt vid punkten 1:o a):

af herrar *J. Johansson* i Noraskog, *Collander*, *Fredholm*, *G. Jansson*, *S. M. Olsson*, *Bokström*, *Bromée*, *E. Nilson* och *J. Johansson* från Stockholm, hvilka anfört:

»Rätten att upplägga varor på nederlag har till uppgift att underlätta varuomsättningen med utlandet och företer med afseende på omsättningens billiggörande stor likhet med förbättrade kommunikationsanstalter.

Nederlagsrätten är i vårt land af gammalt ursprung, men var under senare delen af förra århundradet inskränkt till ett fåtal varuslag, hvari spannmål och salt dock städse voro inbegripna. Numera och sedan lång tid tillbaka omfattar denna rätt alla varuslag med undantag för explosiva och eldfarliga ämnen samt bränvin vid införsel. Sistnämnda artikel kan dock, som bekant, uppläggas äfven den på nederlag, om den här är tillverkad.

Långt ifrån att utvecklingen hittills gått i den riktningen, att man åstundat inskränka rätten att upplägga varor på nederlag, har tvärtom med allt större styrka den mening framhållits och äfven gjort sig gällande, att man i stället borde utvidga de med nederlagsrätten förenade lättnaderna i varuomsättningen; en mening, som senast funnit uttryck i Riksdagens skrifvelse sistlidet år till Konungen med begäran om utredning af de sväfvande frågorna om frilager och frihamnsanläggningar.

Redan denna omständighet synes böra väcka berättigad tvekan om lämpligheten af den väg, hvarpå motionären vill slå in. Så vidt känt är, kan motionären icke heller hemta stöd för sitt förslag att från nederlagsrätt utesluta spannmål, omalen och malen, från någon utländsk tullagstiftning. Deremot saknas icke skäl för deras uppfattning, som förmena, att en sådan uteslutning skulle kunna för landet medföra betänkliga vådor.

Så länge landets produktion af brödsäd icke på långt när motsvarar konsumtionen, så blir det en nödvändighet att utifrån införa spanmål i stora qvantiteter, och gifvet är att denna omständighet skall medföra stor spekulation just i denna vara. Men det ligger i spekulationsens natur att ej med säkerhet kunna på förhand beräkna alla de faktorer, som äro bestämmande för om spekulationen är af omständigheterna påkallad eller ej, om den skall leda till en lyckad eller misslyckad utgång. Följden deraf kan blifva, och blir ofta nog den, att vissa förhållanden, såsom befarad missväxt inom landet eller en hotande stegring af spanmålsprisen på den utländska marknaden, föranleda till en större import än hvad sedermera visar sig, att behofvet kräfver. Kan vid sådana tillfällen öfverspekulationen ej utan allt för stor förlust frigöra sig från det öfver behofvet befintliga öfverskottet genom att till utlandet reexportera det, så måste spekulanten, om han icke är dess mer kapitalstark, söka realisera öfverskottet på den inhemska marknaden, hvarigenom prisen å denna till skada för producenterna, här landets jordbrukare, komma att tryckas. Faran af en öfverfylld marknad är med hänsyn till sjunkande varupris i fråga om spanmål så mycket större än i fråga om andra varor, som efterfrågan å spanmål ej mer än till en viss grad stiger, när priset derå sjunker; ty när hvar och en fått sitt behof af brödsäd fylldt, finnes icke annat än undantagsvis för någon anledning att deraf förskaffa sig mera, endast af det skälet att priset är lågt.

Föreställer man sig, att man skall kunna befrämja uppköpen på den inhemska spanmålsmarknaden genom att för handeln med utländsk spanmål skapa med nederlagsrättens borttagande förknippade svårigheter, så torde man måhända komma att i en snar framtid få erfara, att man mycket misstagit sig. All erfarenhet vittnar nemligen derom, att ingen verksamhet med sådan lätthet finner utvägar att kringgå af lagstiftningen skapade svårigheter för densammas lojala utöfvande, som just handeln. Det skulle därför icke förvåna, om svenska köpmän, beröfvade sin rätt att här i landet upplägga spanmål på nederlag, i stället beredde sig tillfälle till sådana upplag på väl belägna platser i våra grannländer Danmark och Norge. Hvad hade man med nederlagsrättens borttagande för spanmål i sådant fall vunnit? Intet, ty man skulle då hafva till förment nytta för jordbruket inom landet förväft en rörelse, som, öfverflyttad till grannländerna, der komme att verka befruktande på deras näringslif i stället för på vårt.

Förutom de med nederlagsrättens borttagande förenade vådor, som nu blifvit framhållna, torde man kunna lägga ännu en dermed

förknippad olägenhet. Genom att nödga köpmannen till att vid införseln genast utbetala hela tullbeloppet och derjemte för honom försvåra erhållandet af kredit på sjelfva varan betungas handeln med spanmål för den mindre kapitalstarka i så betydlig grad, att måhända endast storkapitalet skulle kunna ega kraft nog att sysselsätta sig med idkande af sådan handel. Följden deraf, om något sådant inträffade, blefve endast den, att man till föga fromma för dem, som hade något att sälja, minskade antalet köpare, som naturligtvis, i mån som deras antal minskades, skulle hafva lättare att bestämma prisen.

På grund af nu anförda skäl få vi hemställa,

att herr K. Bohnstedts motion om afskaffande af rättigheten att å nederlag upplägga spanmål icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranledas.

Herrar friherre *von Schwerin* och *Swartling* hafva anhållit få antecknadt, att de icke deltagit i den slutliga behandlingen inom utskottet af de i detta betänkande afhandlade frågor.
